

Ekonomi och styrning
Siv Stjernborg

RIPS-översyn – sammanfattning

Kommuner och landsting har en stor pensionsskuld. Denna uppgår till närmare 500 miljarder kronor i sektorn. Regelverket som styr hur pensionsskulden värderas och beräknas kallas RIPS 07. SKL:s styrelse rekommenderade i juni 2007 sina medlemmar att vid beräkning av pensionsskuld tillämpa RIPS 07 och i december 2007 meddelade RKR att värdering ska göras i enlighet med RIPS 07.

Normalt sett uttalar sig SKL inte om värderingsfrågor med bäring på redovisningen via styrelsebeslut. När det gäller frågan om hur pensionsåtagandet ska beräknas och värderas har dock SKL av tradition tagit på sig den uppgiften för kommunsektorn. Förklaringen är att dessa beräkningsmodeller är komplicerade och kräver djup kunskap om både avtalsmässiga förhållandena och om försäkringstekniska antaganden om t ex räntor och dödlighetsantaganden. Den praktiska redovisningen i balansräkning, ansvarsförbindelse och resultaträkning regleras i den kommunala redovisningslagen samt i kompletterande normgivning från Rådet för kommunal redovisning.

RIPS-kommittén, som har som roll att övervaka pensionsskultsberäkningen, fattade beslut om en översyn av RIPS 07 i juni 2015. Bakgrunden var såväl ett besvärligt ränteläge som behov av översyn på grund av nya pensionsavtal mm. I promemorian redovisas resultatet av översynen och förslag till förändringar i beräkningsmodellen.

Slutsatsen av översynen är att RIPS 07 i huvudsak fungerar bra. Dessa riktlinjer har bidragit till en rättvisande och stabil värdering av kommunernas och landstingens pensionsskulder.

När det gäller modellens ränteantaganden har indikatormodellen som används som ett stöd för RIPS-kommittén vid räntebeslut i stor utsträckning bidragit till denna stabilitet. Denna konstruktion bör därför finnas kvar. En korrigerig föreslås emellertid i indikatormodellen som gör att den blir mer rättvisande under perioder då inflationen avviker från Riksbankens inflationsmål på 2 procent. Detta görs genom att den nuvarande nominella indikatormodellen ersätts av en real modell. Som en förenkling föreslås samtidigt att den räntemodell som i dag är tredelad reduceras till en tvådelad. Dessa korrigeringar får endast marginella effekter på pensionsskuldens storlek.

En annan faktor som är av stor betydelse är det dödlighetsantagande som används. I RIPS 07 rekommenderas tillämpning av de dödlighetsantaganden som Finansinspektionen föreskriver i sina trygghandgrunder. Till grund för dessa ligger Försäkringstekniska forskningsnämndens utredning rörande den svenska

försäkringsdödligheten (DUS 2006). Denna studie har nu uppdaterats med färsk siffror (DUS 2014) och slutsatsen är att modellens antaganden inte behöver justeras. KPA har emellertid jämfört denna modell med antaganden som bygger på den observerade dödligheten i den kommunala sektorn och det finns indikationer på en avvikelse. Den antagna dödligheten för män förefaller vara något överskattad, vilket kan innebära att pensionsskulden är undervärderad. Något förslag om korrigeringar i modellen med avseende på livslängd lämnas emellertid inte nu då det krävs djupare analyser om vilka korrigeringar som kan behövas.

Det nya pensionsavtal, AKAP-KL, som trädde i kraft 2014 och som omfattar anställda födda 1986 eller senare innehåller i huvudsak endast avgiftsbestämda förmåner. Därmed är inga anpassningar i RIPS nödvändiga. Det innebär också att ingen större uppbyggnad av pensionsskuld kommer att ske med anledning av detta avtal. Däremot fortsätter uppbyggnaden i det avtal som gäller sedan 2006 och som omfattar anställda födda före 1986. På längre sikt kommer emellertid denna pensionsskuld att avvecklas.

För att säkerställa att beräkning av förtroendevaldas pensionsskulder görs på ett likartat sätt oberoende av vem som utför beräkningarna föreslås riktlinjer för hur dessa åtagandes ska beräknas. Dessa redovisas i en bilaga till RIPS.

Det är inte nödvändigt med någon förändring av diskonteringsräntans nivå. Det innebär att det inte blir några märkbara ekonomiska effekter av förslagen. En översyn av livslängdsantaganden i sektorn kan dock eventuellt komma att leda till att pensionsskulden kan öka.

Ändringarna med avseende på den nya modellen föreslås genomföras 1 januari 2017.

Förslaget har skickats för tjänstemannasynpunkter till samtliga kommuner och landsting. Genomgående har de svarande ansett att förslagen är bra.